

-
5. Смерічевський С. Ф. Зв'язано-диверсифіковані системи підприємств : генезис, моделювання та стратегічний аналіз : монографія / Смерічевський С. Ф. – Д. : Донец. держ. ун-т упр., 2008. – 375 с.
 6. Порти України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.sifservice.com/ru/informatsiya/porty-ukrainy/morskie-porty/>
 7. Кузьмін О.С. Система корпоративного управління: формування та оцінювання на засадах економічних індикаторів. – Луганськ, 2008. – 368 с.
 8. Эккерсон Уэйн У. Панели индикаторов как инструмент управления. – Москва, 2007. – 396 с.
 9. David Parmenter. Key Performance Indicators: Developing, Implementing and Using Winning KPI's. – New Jersey, USA: John Wiley & Sons, inc., 2007. – С. 233

Гилка У.Л.

ВОЗМОЖНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ НОВЫХ МЕТОДИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ К АНАЛИЗУ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МОРСКИХ ПОРТОВ

Исследуются возможности применения методов финансово-экономического анализа, соответствующие характеру и особенностям хозяйственной деятельности морских торговых портов. Порты принадлежат к сложным хозяйственным образованиям, поэтому стандартные методы анализа дают неудовлетворительные результаты. Обосновывается целесообразность разработки новых методов по примеру известных в мире панелей индикаторов.

Ключевые слова: морские торговые порты, методы анализа деятельности.

Gilka U.

THE POSSIBILITY OF USING OF NEW METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE ANALYSIS OF SEAPORTS ACTIVITY

The possibilities of application of financial and economic analysis consistent with the characteristics of economic activities of commercial seaports are investigated. Ports belong to complex economic formations, so standard analysis methods give unsatisfactory results. The feasibility of the development of new methods for example the world famous dashboards is founded.

Keywords: commercial seaports, analysis methods of economic activities.

УДК 336.148

Євтушевська О.А.

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ

У статті розглядається взаємозв'язок фінансово-економічного контролю із гарантуванням економічної безпеки підприємства. Розглядається поняття економічної безпеки підприємства з позиції теорії контролю. Особливу увагу відведено внутрішньому фінансово-економічному контролю. Поряд з цим, у статті розглянуто актуальні питання фінансової безпеки підприємств. Визначено фактори впливу на фінансову безпеку суб'єктів господарювання. Розглянуто складові загальної системи управління безпекою підприємства.

Досліджено визначення поняття «безпеки» з точки зору ряду науковців. Розглянуто можливості виникнення небезпеки з позиції фінансово-економічного контролю. Визначено уповноважені органи, що здійснюють зовнішній фінансовий контроль за діяльністю підприємств водного транспорту. Підтверджено трактування, що економічна безпека підприємства гарантується створенням і функціонуванням системи внутрішнього фінансово-економічного контролю в останньому. Визначено коло осіб та підрозділів, спроможних гарантувати економічну безпеку шляхом проведення внутрішнього контролю.

***Ключові слова:** небезпека, економічна безпека, фінансово-економічний контроль, внутрішній контроль, регламентована діяльність уповноважених органів та осіб, бездіяльність, спрямованість посадових осіб та підрозділів внутрішнього контролю, підприємства водного транспорту, попередній контроль, поточний контроль, система контролю.*

Постановка проблеми. Фінансову безпеку підприємства можна розглядати як сукупність кількісних та якісних показників фінансового стану підприємства. Вона визначається забезпеченням фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства, ефективністю використання наявних фінансових ресурсів, організацією внутрішньогосподарського контролю основних видів звичайної діяльності підприємства, аналізом можливих внутрішніх та зовнішніх загроз економічній безпеці та попередженням збитків фінансової безпеки підприємства, якістю менеджменту суб'єкта господарювання. Постійне дотримання фінансової безпеки зумовлюється наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням: забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних стратегічних цілей підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі фінансової безпеки суб'єктів господарювання значну увагу приділено в роботах зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема таких як: Дж.К. Ван Хорн, Т. Аллісон, Г. Фостер, Й. Шумпетер, Л.І. Абалкін, Г.Я. Аніловська, О.І. Баранівський, І.О. Бланк, В.М. Геєць, І.П. Мойсеєнко, В.І. Франчук, В.Я. Шевчук, А.Д. Шеремет та інших.

Мета дослідження. Метою дослідження є визначення основних зовнішніх і внутрішніх загроз фінансової безпеки підприємства, виділення основних складових управління фінансовою безпекою підприємства.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі під фінансово-економічним контролем прийнято розуміти регламентовану нормами права діяльність уповноважених державних, муніципальних органів, а також недержавних організацій, органів та осіб, спрямовану на попередження, виявлення і припинення порушення правових норм і управлінських рішень, що забезпечують нормальне функціонування економічної системи держави та її елементів.

У теорії управління контроль є функцією управління, яка дозволяє виявляти відхилення при виконанні об'єктом управління прийнятих рішень. І якщо раніше ухвалене рішення не було помилковим, то саме відхилення і призводять до виникнення негативних небезпечних явищ, або небезпеки. А оскільки є небезпека, то, ймовірно, існує й безпека.

На думку укладачів словника «Війна і світ в термінах і визначеннях», небезпека – це стан, в якому виникає можливість заподіяння шкоди системі (суспільству, державі). Звернувшись до морфології слова «безпека» і додавши до слова «безпека» префікс «не», що означає відсутність чого-небудь, отримаємо, що безпека – це «стан, в якому не виникає можливість ...».

Економічна безпека в науковій літературі розглядається з різних точок зору, які розкриті у таблиці 1 [3].

Зміст поняття «економічна безпека»

Науковці	Зміст поняття
В. Сенчагов, Є. Олейников, А. Пригожев	Сукупність вимог, що захищають економічну систему від зовнішніх і внутрішніх загроз, як стан економіки, що дозволяє захищати її життєво важливі інтереси
Б. Буторін, А. Ткаченко, С. Шепілов	Здатність економіки забезпечувати ефективно задоволення суспільних потреб
В. Цуканов	Якісна характеристика економічної системи, що визначає здатність підтримувати її існування

Розглянувши викладені визначення зворотнім способом (прибравши префікс «без»), отримаємо, що економічна небезпека – це або сукупність умов, що не захищають економічну систему, або стан економіки, що не захищає її інтереси, або нездатність задоволення суспільних потреб, або нездатність підтримувати існування [5].

Виявляється, що перш ніж давати визначення безпеки, необхідно визначити поняття «небезпека».

Розглядаючи економіку підприємства водного транспорту як сукупність матеріальних, технічних, фінансових, трудових ресурсів, взаємопов'язаних і таких, що взаємодіють між собою з метою їх своєчасного, безперебійного та найбільш повного матеріального, технічного, фінансового, медичного, торговельно-побутового, квартирно-експлуатаційного забезпечення, капітального будівництва та гарантування безпеки, можна виділити групи небезпеки ресурсам, процесам, потенціалу економіки підприємства і вплив їх на споживачів послуг.

З позицій фінансово-економічного контролю небезпека може виникати в результаті наступного:

- а) бездіяльності уповноважених органів та осіб;
- б) нерегламентованої діяльності уповноважених органів та осіб;
- в) діяльності не уповноважених органів та осіб;
- г) діяльності, не спрямованої на недопущення, виявлення і припинення порушень правових норм і управлінських рішень;
- д) діяльності, що не забезпечує нормальне функціонування економічної системи;
- є) сукупності вищевказаних НЕ [4].

До уповноважених органів, що здійснюють зовнішній фінансовий контроль, відносяться органи Державного казначейства, Державної фінансової інспекції, Фіскальної служби, відомчі контрольно-ревізійні органи, а також аудиторські фірми та аудитори. Як правило, діяльність зазначених органів регламентована, спланована і спрямована на досягнення цілей контролю. Отже, і виникнення небезпеки зовнішнього фінансово-економічного контролю може бути вкрай рідкісним.

Гірше стан справ з внутрішнім фінансово-економічним контролем на підприємствах водного транспорту, обов'язок здійснення якого покладено на посадових осіб останнього або на спеціально створені підрозділи (підрозділи внутрішнього контролю – далі ПВК).

Практика показує, що на підприємствах водної галузі України не приділяється належна увага регламентації локальним актам управління проведенню внутрішнього фінансово-економічного контролю, посадові особи самоусуваються від його проведення (не діють), а якщо і є ця діяльність, то вона не завжди спрямована на попередження, виявлення і припинення порушень правових норм і управлінських рішень, іноді така діяльність і сама собою створює загрози функціонуванню економіки підприємства водного транспорту.

Бездіяльність посадових осіб і ПВК створює для економіки підприємства реальну небезпеку того, що останні, знаючи про безконтрольність своїх дій, можуть завдати їй значної матеріальної шкоди. Так, державні підприємства користуються значними площами,

переданими їм в оперативне управління, що створює передумови порушень порядку здачі їх в оренду. Прихована оренда, необґрунтована вартість оренди, неоформлені в установленому порядку договори оренди можуть приносити матеріальні блага окремим особам або групі осіб і при цьому заподіювати шкоду як вигляді недоотриманих бюджетом доходів [8].

Нерегламентована діяльність посадових осіб і ПМК може створити для економіки підприємств водного транспорту умови «не побачити» виявлення негативних явищ з самого початку їхнього розвитку. Найбільшу небезпеку тут представляє або створення злочинних схем, або створення супутніх структур, які в подальшому завдають значних збитків. Справа ускладнюється і тим, що при їх створенні послідовно реалізуються кілька фаз: формування схеми, підготовка до її реалізації, тестування і безпосередньо реалізація. Причому всі фази, за винятком фази підготовки, непомітні й носять латентний характер. А вже на етапі створення злочинних схем всього лише вивчається інформація і проектується подальший механізм реалізації чи створення структур. А ось фаза підготовки схем супроводжується підвищеною активністю, виявленням недоліків, кадровими змінами і т.д. Тому необхідна не тільки інтуїція посадових осіб, а й розробка для них рекомендацій з виявлення негативних явищ на стадії їх виникнення [11].

Діяльність інших осіб і підрозділів іноді сприяє запобіганню або відхиленню небезпеки. Однак, ця діяльність носить випадковий характер або має відношення до прояву активної життєвої позиції окремих осіб, не пов'язаних виконанням своїх функціональних обов'язків із здійсненням фінансово-економічного контролю. Так, в процесі функціонування економіки підприємства водного транспорту можуть бути виявлені приховані від громадськості незаконні факти господарської діяльності (нарахування і видача заробітної плати тим особам, які фактично не працюють, оформлення договорів цивільно-правового характеру на невиконані послуги та роботи, завищення обсягів і вартості ремонтних робіт, заниження обсягу послуг з перевезення пасажирів та вантажів, списання ПМК та продуктів харчування в завищених обсягах тощо).

Діяльність посадових осіб і ПМК, що не спрямована на попередження, виявлення і припинення порушення норм і правил, полягає в тому, що останні переслідують цілі виявлення небажаних та незаконних операцій. Так, у процесі функціонування економіки підприємства водного транспорту виникає протиріччя між бажанням керівництва підприємства збільшити ліцензійні нормативи гранично допустимої чисельності підприємства і можливостями його матеріально-технічної бази чи проведення процедур закупівель у попередньо визначених переможців. Це протиріччя виникає шляхом укладення формальних договорів безоплатного користування, договорів оренди та інше. Іноді, навпаки, ця діяльність спрямована на отримання матеріальних вигод шляхом порушення правових норм. Так, на підприємстві може утворюватися група осіб, наприклад, комітет з проведення конкурсних торгів, що здійснює процедури закупівель з порушенням антимонопольного законодавства, при цьому переслідуючи виключно одну мету – отримання матеріальної вигоди.

Діяльність посадових осіб і ПМК, що не забезпечують нормальне функціонування економіки підприємства водного транспорту, знаходить своє відображення в зайвій формалізації процедур. Так, в аркуші погоджень до проектів наказів і договорів можуть включатися особи, що не мають відношення до проведення операцій. Наприклад, в лист-погодження до наказу про зміну прізвища працівника включаються всі заступники директорів, незалежно від напрямків, які вони контролюють. У той же час нормальному функціонуванню економіки підприємства можуть загрожувати надмірно подовжені терміни проведення інвентаризацій з припиненням складських операцій.

Таким чином, з позицій внутрішнього фінансового контролю небезпека економіки підприємства водного транспорту може виникати в результаті бездіяльності посадових осіб і ПМК, а також в результаті їх нерегламентованої діяльності або діяльності, яка не має спрямованості на попередження, виявлення і припинення порушення правових норм і

управлінських рішень у сфері функціонування економіки підприємств водної галузі та її елементів [10].

Отже, економічна безпека підприємства гарантується створенням і функціонуванням системи внутрішнього фінансово-економічного контролю в останньому. Економічна безпека підприємства досягається шляхом регламентованої діяльності посадових осіб і ПВК, спрямованої на попередження, виявлення та зупинення порушення правових норм і управлінських рішень у сфері функціонування економіки підприємства водного транспорту.

Тут спостерігається взаємозв'язок і взаємозалежність фінансово-економічного контролю та економічної безпеки підприємства. З одного боку, фінансово-економічний контроль є засобом гарантування економічної безпеки, а з іншого – гарантуванням економічної безпеки є досягнення цілей контролю та виконання інших функцій управління, прогнозування, планування, аналізу та інших.

Особливістю фінансово-економічного контролю для досягнення цілей економічної безпеки є та обставина, що протидія загрозам має починатися на перших стадіях їх реалізації. Відповідно, перевага повинна віддаватися попередньому контролю господарських операцій. У рамках же поточного і наступного контролю необхідно виявляти, аналізувати навіть незначні відхилення і прогнозувати їх подальший розвиток [10].

Висновки. Таким чином, гарантування економічної безпеки підприємств водного транспорту необхідно всім елементам економіки й обумовлюється об'єктивною потребою самозбереження економіки останніх як економічної системи. Способом цього самозбереження є здійснення попереднього, поточного та наступного контролю. Економічну безпеку підприємств водного транспорту можна представити як властивість економіки підприємства, що виявляється в здатності системи внутрішнього фінансово-економічного контролю виявляти негативні, небезпечні явища на ранніх стадіях їх розвитку. Економічну безпеку підприємств водної галузі можна представити і як стан економіки, що характеризується станом внутрішнього фінансово-економічного контролю підприємства.

У цілому сучасне підприємство повинно управляти фінансовими ризиками, котрі виникають через різні дестабілізуючі чинники. Для гарантування фінансової безпеки на підприємстві і можливості передбачення ризиків на підприємстві повинна існувати система управління фінансовою безпекою підприємства в цілому.

Отже, на кожному підприємстві нагальним завданням є розробка дієвої стратегії розвитку фінансової безпеки, яка характеризується тісним взаємозв'язком і взаємообумовленістю її окремих складових, тому при прийнятті управлінських рішень потрібно враховувати взаємовплив одних факторів на інші.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мельник М. В., Пантелеев А. С., Звездин А. Л. Ревизия и контроль: Учеб. пособие / Под ред. М.В. Мельник. – М., 2004.
2. http://slovari.yandex.ru/dict/voinaimi/article/yandex_new.
3. Абалкин Л. И. Экономическая безопасность России // Вестн. РАН. – 1997.
4. Экономическая безопасность: Производство, финансы, банки / Под ред. В. К. Сенчагова. – М., 1998.
5. Буторин В. К., Ткаченко А. Н., Шипилов С. А. Основы экономической безопасности: В 3 т. – Т. 1. – Системные концепции экономической безопасности. – Кемерово, М., 2007.
6. Цуканов В. Х. Экономическая безопасность: сущность, факторы влияния и методы обеспечения: Монография. – Челябинск, 2007.
7. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / Ареф'єва О. В., Кузенко Т. Б. // Актуальні проблеми економіки. – №1(91). – 2009. – С. 98-103.
8. Вакульчик О. Б. Визначення зон економічного ризику на основі аналізу показників економічної безпеки підприємства / О. Б. Вакульчик, Д. С. Зубицький // Економіст – 2009. – №8. – С. 41.
9. Загорельська Т. Ю. До проблеми формування системи управління фінансовою безпекою на підприємстві / Т. Ю. Загорельська // Вісник ДНУ. – Сер. В: Економіка і право, Вип. 2. – 2009. – С. 243-247.

-
10. Мойсеєнко І. П. Управління інтелектуальним потенціалом: моногр. / І. П. Мойсеєнко. – Л. : Аверс, 2007. – 303 с.
 11. Білоус О. В. Сучасна світова фінансово-економічна криза як прояв тотальної кризи системи глобалізму. / О. В. Білоус // Економічний часопис. – 2008. – № 21. – С. 3

Евтушевская О.А.

ВНУТРЕННИЙ КОНТРОЛЬ КАК ЭЛЕМЕНТ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ВОДНОГО ТРАНСПОРТА

В статье рассматривается взаимосвязь финансово-экономического контроля с обеспечением экономической безопасности предприятия. Рассматривается понятие экономической безопасности предприятия с позиции теории контроля. Особое внимание отведено внутреннему финансово-экономическому контролю. Наряду с этим, в статье рассмотрены актуальные вопросы финансовой безопасности предприятий. Определены факторы влияния на финансовую безопасность субъектов хозяйствования. Рассмотрены составляющие общей системы управления безопасностью предприятия. Исследованы определения понятия «безопасности» с точки зрения ряда ученых. Рассмотрены возможности возникновения опасности с позиции финансово-экономического контроля. Определены уполномоченные органы, осуществляющие внешний финансовый контроль за деятельностью предприятий водного транспорта. Подтверждена трактовка, что экономическая безопасность предприятия обеспечивается созданием и функционированием системы внутреннего финансово-экономического контроля в последнем. Определен круг лиц и подразделений, которые способны обеспечивать экономическую безопасность путем проведения внутреннего контроля.

Ключевые слова: *опасность, экономическая безопасность, финансово-экономический контроль, внутренний контроль, регламентирована деятельность уполномоченных органов и лиц, бездействие, направленность должностных лиц и подразделений внутреннего контроля, предприятия водного транспорта, предварительный контроль, текущий контроль, система контроля.*

Yevtushevska O.

INTERNAL CONTROL AS A PART OF FINANCIAL - ECONOMIC SECURITY WATER TRANSPORT

In the article the relationship of financial and economic control of providing economic security. We consider the concept of economic security from the perspective of control theory. Particular attention is given to the domestic financial and economic control. Along with this, the article discussed topical issues of financial security companies. Factors influencing financial security entities. The components of the overall system of security. Investigated the definition of «security» in terms of number of researchers. The possibilities of danger from a position of financial and economic control. Determined authorities carrying out external financial control of businesses waterway. Interpretation is confirmed that economic security provided by the establishment and operation of the internal financial and economic control in the latter. The circle of persons and units that are able to provide economic security through internal controls.

Keywords: *danger, economic security, financial and economic control, internal control, regulated activity of authorized bodies and persons omissions orientation officials and internal control departments, enterprises of water transport, preliminary control, current control, system control.*